

Skamlingsbanken – et stykke dansk historie

I over 150 år har Sønderjyllands højeste punkt været et folkeligt samlingspunkt – lige fra 1840'ernes nationale sprogfester til de seneste års operafester.

Af: Eva-Marie Møller
Foto: Bent Møller

Tager man en tur til området syd for Kolding, oplever man et østjysk landskab, når det tager sig flottest ud. Her er bakker, marker, skov, åer og strand, og fra mange af bakketoppene er der den flotte-

ste udsigt over Lillebælt mod Fyn. Skamlingsbanken er med sine 113 meter over havet den højeste og bestemt et besøg værd – også af historiske årsager.

Sprogkampen
Efter Napoleonskrigene forhandlede de europæiske magter på Wienerkongressen

september 1813-juni 1814 om nyordning af Europas grænser. Og i kølvandet på dem holdt nationalismen sit indtog i hele Europa – man gik op i sit lands fortid, og det blev vigtigt at definere landets historiske og kulturelle særpræg i forhold til naboerne.

Klokkestabelen, der spiller Skt. Jørgens march, er netop blevet restaureret med støtte fra Sydbanks Fond. Tagdækkede klokkestabler ses ellers oftest frit placeret på kirkegårde, først og fremmest hvor kirken ikke har et tårn.

I Danmark kom denne nationale og kulturelle oprustning ikke mindst til udtryk i den sprog- og kulturkamp, der opstod i hertugdømmerne Slesvig og Holsten. I 1830 blev der fra slesvig-holstens side rejst krav om en fri fælles forfatning for hertugdømmerne, men sideløbende tog en dansk bevægelse form, hvor formålet i første omgang var at standse det tyske sprogs udbredelse. Det lykkedes i 1840 at få dansk godkendt som administrations- og retssprog i de områder, hvor det blev brugt som kirke- og skolesprog, selv om tysk ellers var embedssprog i begge hertugdømmer.

Folkefesterne tager form

I 1840'erne købte den danske bevægelse Skamlingsbanken med henblik på at holde årlige folkemøder, hvor de dansk-sindede kunne mødes og feste og skabe øget opmærksomhed om det danske sprogs sag.

Møderne blev fra starten en succes, det første i 1843 samlede ca. 6.000 mennesker, året efter kom der dobbelt så mange, og deltagerantallet fortsatte med at stige. Der blev også sat alle sejl til for at skabe store og folkelige fester, der kunne appellere til et så bredt publikum som muligt – lige fra de 2.000 deltagere fra det skandinaviske selskab i København til de lokale dansktalende sønderjyder. Der var skydebaner, gøglere, musik og sang, beværtningstelte og dansepladser, og deltagerne kunne høre nationalistiske taler af bl.a. Grundtvig, som i øvrigt efter mødet i 1843 skrev sangen ”Velkommen i den grønne lund” som et hyldestdigt til den danske sag.

Granitstøtte og mindelund for den ubevæbnede kamp

De velbesøgte Skamlingsbanke-møder fortsatte – dog afbrudt af den første slesvigske krig 1848-51 – indtil 1864, hvor Danmark tabte den anden slesvigske krig

og måtte afstå Sønderjylland.

I 1863 var der på Skamlingsbanken blevet rejst en 16 meter høj støtte af granitsten, hvor navnene på 18 betydningsfulde sønderjyder – forkæmpere for den danske sag – var hugget ind. Den blev sprængt i luften af preussiske soldater og granitten solgt for at sikre, at støtten ikke blev genrejst. Stenene blev dog opkøbt og gemt af lokale landmænd, og støtten stod atter på sin plads i 1866.

Knap 20 år efter krigen blev møderne genoptaget, og granitstøtten fik selskab af en hel lille lund med mindesmærker over forkæmpere for den danske sag.

Skamlingsbanken fortsatte som folkeligt samlingssted og dannede i 1930'erne ramme om antityske møder. Efter besættelsen 1940-1945 holdt modstandsbevægelsen et stort møde på Skamlingsbanken med over 80.000 deltagere.

Klokkestabelen – til minde om den væbnede modstand

I dalen neden for banken blev en klokkestabel i 1948 indviet til minde om de 100 syd- og sønderjyske modstandsfolk, der døde under besættelsen. Hver dag kl. 12 og 15 – i sommermånederne også kl. 18 – spiller klokken de første toner af Skt. Jørgens march – den melodi, der indledte de dansksprogede radioudsendelser fra BBC under 2. verdenskrig. På den måde fungerer Skamlingsbanken i dag som et mindested for både for den ubevæbnede kulturkamp i 1900-tallet og for den væbnede kamp 100 år senere. Klokkestabelen, der i en periode havde problemer med maskineriet, er netop blevet restaureret.

Operafest den 19. august

I de senere år har Skamlingsbanken dannet ramme om en ny stor folkefest, når det kongelige teater om sommeren inviterer til operafest i de smukke omgivelser. Denne sommers koncert med Den Kon-

gelige Opera, Det Kongelige Operakor og Det Kongelige Kapel og med højdepunkter fra den kommende sæsons operaer finder sted søndag den 19. august kl. 15.

Populært udflugtsmål

Skamlingsbanken er et populært udflugtsmål. For historisk interesserede er et besøg i det lille museum et must, inden banken, mindelunden og klokkestabelen skal besigtiges. Fra klokkestabelen kan man fortsætte sin tur gennem skoven til stranden. I de små vandløb møder man i forårssæsonen hundredvis af frøer, og om sommeren kan man se stimer af guldfisk. Er man heldig, kan man få øje på nogle af de mange vildtvoksende orkideer, der er med til at gøre området særdeles attraktivt for naturelskere.

Tæt på Skamlingsbanken ligger det populære turistområde Hejlsminde med det gamle badehotel, der i dag også rummer et moderne badeland, og langs kysten er der rigeligt med bade- og sejlmuligheder. Holder man ferie i området, er man naturligvis tæt på Kolding i nord og det sønderjyske område mod syd, og tager man passet med, er Flensborg inden for en times kørsel. ■